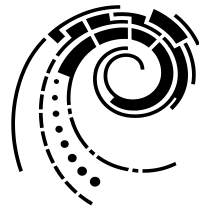

Nieuwegein

Openbaar Domein

jaarplan Water 2023

uitvoeringsnota

Auteur afdeling Openbaar Domein
Versie definitief

SAMENVATTING

In dit jaarplan zijn de maatregelen voor 2023 aan het watersysteem van Nieuwegein beschreven. Hieronder staan de nieuwe maatregelen die in 2023 uitgevoerd worden.

De nieuwe maatregelen zijn:

- *Nieuwe inlaten Watertuin Rijnhuizen.*
De wijk Rijnhuizen wordt momenteel getransformeerd naar een woonwijk. Onderdeel van de gebiedsontwikkeling is een Watertuin, gelegen langs de beoogde ecologische verbindingszone in het gebied. Ten behoeve van de waterkwaliteit zijn drie nieuwe inlaten noodzakelijk om het water te kunnen laten doorstromen wanneer dit nodig is.
- *Baggeren watergangen park Oudegein*
Het baggeren van deze watergangen is volgens planning. Conform het **gemeentelijke 'Baggerplan Nieuwegein 2014-2028'** dient de gemeente in de periode 2022-2024 een deel van de watergangen in park Oudegein te baggeren.
- *Uitvoer maatregelen Meerjarenplan waterkwaliteit*
De maatregelen dragen bij aan de verbetering van de waterkwaliteit in kwetsbare watergangen. Het college heeft onlangs het meerjarenplan waterkwaliteit vastgesteld met daarin maatregelen voor de planperiode vanaf 2024 (RIS 2023-183). Voor het jaar 2023 heeft het waterschap onze gemeente een subsidie toegekend om ook alvast dit jaar maatregelen van het meerjarenplan uit te voeren.

Zie voor de reeds lopende projecten verderop in het jaarplan. In het jaarplan vindt u tevens een overzicht van de wet- en regelgeving, en beleid.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
	1.1 Waterhuishouding	4
	1.2 Jaarplan Water 2023	4
2	Waterbeleid	5
	2.1 Wetgeving	5
	2.2 Landelijk beleid	5
	2.3 Regionaal beleid	6
	2.3.1 Provinciaal beleid	6
	2.3.2 Beleid Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	6
	2.3.3 Beleid gemeente	7
	2.3.4 Samenwerkingsverbanden	7
3	Maatregelen 2023	8
	3.1 Maatregelen	8
	3.1.1 Nieuwe inlaten Watertuin Rijnhuizen	8
	3.1.2 Baggeren watergangen in park Oudegein	8
	3.1.3 Uitvoer maatregelen Meerjarenplan waterkwaliteit	8
	3.2 Kansen en werkafspraken	9
4	Lopende projecten in 2023	10
	4.1 Uitvoeringsprogramma waterwinnings	10
	4.2 Klimaatbestendige wateraanvoer	10
	4.3 Meerjarenprogramma maatregelen waterkwaliteit	10
	4.4 Water en de energietransitie	10
	4.5 Onderzoek door bewoners	11
	4.6 Gezamenlijk baggeren en maaibeheer watergangen	11
	4.7 Van VGS naar GS	11
	4.8 Water circulair City	11

1 Inleiding

Voor u ligt het jaarplan Water 2023. Een jaarplan geeft een invulling aan de verplichting voor onze gemeente en het waterschap om in overleg met elkaar zorg te dragen voor een doelmatige en samenhangende afstemming van het waterbeheer.

1.1 Waterhuishouding

Ieder jaar stelt het college een jaarplan Water vast. Het plan wordt altijd opgesteld in samenwerking met het waterschap. Het jaarplan richt zich op het gezamenlijk op orde krijgen en houden van het watersysteem. De focus van de jaarplannen ligt op de waterkwaliteit. Denk hierbij aan oppervlaktewater, grondwater, afvalwater of drinkwater. Maatregelen kunnen zich echter ook richten op de kwantiteit van het water, zoals het tegengaan van wateroverlast door regenwater of het voorkomen van watertekort.

Daarnaast staan in het gemeentelijke rioleringsplan 2019-2023 en het Omgevingsprogramma klimaatadaptatie 2023-2026 uitvoeringsprojecten. Voor de **'waterprojecten' in deze plannen verwijzen wij u naar de desbetreffende programma's.**

1.2 Jaarplan Water 2023

In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van wetgeving en beleid.

Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van de nieuwe maatregelen welke in 2023 uitgevoerd zullen worden en de gemaakte werkafspraken voor komend jaar. De nieuwe uitvoeringsmaatregelen zijn:

- Nieuwe inlaten Watertuin Rijnhuizen.
- Baggeren watergangen park Oudegein.
- Uitvoer maatregelen Meerjarenplan waterkwaliteit.

In hoofdstuk 4 tenslotte wordt een overzicht gegeven van de lopende projecten die ook in 2023 een vervolg krijgen.

2 Waterbeleid

In dit hoofdstuk wordt de wetgeving, de bestuurlijke samenwerking en het beleid benoemd tegen welke achtergrond het jaarplan is opgesteld.

2.1 Wetgeving

Waterwet

De Waterwet regelt in hoofdzaak het beheer van watersystemen, waaronder waterkeringen, oppervlaktewater- en grondwaterlichamen. De wetgeving deelt ook een aantal zorgplichten toe aan waterschappen en gemeenten. Waterschappen hebben een zorgplicht voor de zuivering van stedelijk afvalwater. Gemeenten hebben een zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater en voor hemelwater en grondwater. Dit jaarplan geeft mede deels uitvoering aan artikel 3.8 van de Waterwet waarin gemeenten en waterschappen verplicht worden om in overleg met elkaar zorg te dragen voor een doelmatige en samenhangende afstemming van het waterbeheer.

Deltawet

In de Deltawet staat dat er jaarlijks een Deltaprogramma moet worden opgesteld. Het Deltaprogramma zorgt ervoor dat Nederland goed is beschermd tegen overstromingen, goed is aangepast aan extreme klimaateffecten en kan beschikken over een goede zoetwatervoorziening. In de wet is ook vastgelegd dat er een deltacommissaris moet zijn om de regie te voeren over het opstellen en uitvoeren van het Deltaprogramma. De Deltawet voorziet verder in een Deltafonds om het Deltaprogramma mee te financieren.

Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)

De doelstelling van de KRW is dat uiterlijk in 2027 in heel Europa de kwaliteit van alle wateren zowel chemisch (schoon) als ecologisch (gezond) op orde moet zijn. Om dit te bereiken zorgt de richtlijn voor de bescherming van rivieren, meren, kustwateren en grondwater. Nieuwegein kent vijf zogenaamde **'waterlichamen': Amsterdam Rijnkanaal (ARK), Merwedekanaal, Hollandse IJssel, Ravense wetering en de Galecopperwetering.** Maatregelen voor deze KRW-waterlichamen zijn opgenomen in het Stroomgebiedbeheerplan Rijn West.

2.2 Landelijk beleid

Nationaal Waterplan 2022-2027

Het derde Nationaal Waterplan geeft een overzicht van de ontwikkelingen binnen het waterdomein en legt nieuw ontwikkeld beleid vast. Er liggen grote opgaven voor het waterdomein:

- Nederland moet zich aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering
- We moeten blijven werken aan een goede bescherming tegen overstromingen en klimaatrobuuste zoetwatervoorziening tegen toenemende droogte.
- Ook de zorg voor goede waterkwaliteit en duurzame drinkwatervoorziening verdient aandacht.

Daarnaast zijn allerlei functies afhankelijk van water, zoals de scheepvaart, de landbouw en de natuur. Op de Noordzee moeten vele functies, waaronder de opgaven voor windenergie, natuurontwikkeling, duurzame visserij, scheepvaart en zandwinning,

in balans met elkaar een plek krijgen. Belangrijke onderdelen van het Nationaal Waterplan zijn de stroomgebiedbeheerplannen (zie ook paragraaf 2.1), het overstromingsrisicobeheerplan en het Programma Noordzee.

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma bestaat vanaf 2010. Het doel van het Deltaprogramma is dat de waterveiligheid, de zoetwatervoorziening en de ruimtelijke inrichting in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust zijn, zodat ons land de grotere extremen van het klimaat veerkrachtig kan blijven opvangen. Ieder jaar op Prinsjesdag verschijnt een nieuwe editie van het Deltaprogramma, die vooruitkijkt naar volgend jaar. In het Deltaprogramma 2023 staat de voortgang en maatregelen van de Deltaplannen Waterveiligheid, Zoetwater, en Ruimtelijke adaptatie. De onlineversie van het Deltaprogramma is [hier](#) te vinden.

2.3 Regionaal beleid

2.3.1 Provinciaal beleid

Bodem- en Waterprogramma 2022-2027

Het Bodem- en waterprogramma is een uitwerking van ambities voor de bodem en het water uit de provinciale Omgevingsvisie. Het programma gaat over duurzaam gebruik van de ondergrond, circulariteit, schoon oppervlaktewater, schone bodem en grondwater, voldoende water, waterveiligheid en energie uit bodem en water. **Voor thema's zoals de diepere grondwaterreserves voor de** drinkwatervoorzieningen, de aanleg van bodemenergiesystemen of het tegengaan van bodemdaling bij de aanleg van nieuwe infrastructuur of woningbouw staan in de omgevingsverordening voorschriften die bindend zijn voor onze gemeente. Andere **thema's zijn** het omgaan met de toenemende periodes van droogte en wateroverlast, de toenemende drukte in de ondergrond en het vaststellen van doelen en maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW).

2.3.2 Beleid Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Waterbeheerprogramma 2022-2027 Stroomopwaarts

Het waterbeheerprogramma beschrijft de ambities en inzet voor schoon en gezond water, duurzaamheid en een waterveilig en klimaatbestendig gebied, en hoe het HDSR daar samen met anderen aan wilt werken. Opgaven zoals klimaatadaptatie, de energietransitie, circulariteit, bodemdaling, droogte en biodiversiteit hebben allemaal een watercomponent en vragen de betrokkenheid van het waterschap. Men kiest voor een actieve rol in deze opgaven, volgens twee lijnen:

- *Stroomopwaarts samen voor het gebied:* het aanpassen van het land- en watergebruik aan klimaatverandering en herstel van een goede waterbalans.
- *Zuiver en duurzaam voor de toekomst:* een extra inspanning op de zuiveringen voor gezond oppervlaktewater en op het op termijn sluiten van regionale water- en grondstofkringlopen.

2.3.3 Beleid gemeente

Omgevingsvisie Nieuwegein verstedelijkt en vergroent

Water is een belangrijk element in de gemeentelijke omgevingsvisie. Groen en water zijn in Nieuwegein ruimschoots aanwezig en bepalen voor een groot deel de uitstraling en identiteit van de gemeente, zoals de Nieuwe Hollandse Waterlinie, en zijn de dragers van een gezonde leefomgeving. We dragen zorg voor een waterrobuuste en klimaatbestendige stad, we zetten in op aantrekkelijk en beleefbaar water, werken samen met het waterschap aan de waterkwaliteit. De duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinningen heeft speciale aandacht.

Gemeentelijk rioleringsplan Nieuwegein 2019-2023

In het rioleringsplan staat de gemeentelijke visie op onze verantwoordelijkheid voor de primaire doelen van de waterketenzorg (drinkwater, riolering en zuivering), de zorgplichten hemelwater en grondwater, de kwaliteit van het oppervlaktewater, duurzaamheid, klimaatadaptatie en de omgevingswet. Het plan bestaat uit twee delen: een gezamenlijk visiedeel dat is opgesteld samen met de gemeenten Montfoort en IJsselstein, en een lokaal uitvoeringsdeel alleen voor Nieuwegein. In het uitvoeringsdeel worden de (financiële) middelen, voorzieningen, de bouwstenen voor effectief beheer, de maatregelen en de personele inzet beschreven. Zie [hier](#) voor deel 1 en 2.

Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert als gevolg van de opwarming van de aarde. We krijgen te maken met heftigere regenbuien, langere droge periodes, meer en hetere zomerse dagen en nachten. Om ook in de toekomst prettig te kunnen wonen, moet gemeente Nieuwegein nu al stap voor stap investeren in een klimaatbestendige inrichting van de stad en de samenleving hierop voorbereiden. Door maatregelen te nemen kunnen we eventuele schade, hinder en overlast zoveel mogelijk voorkomen. Om richting te geven aan deze opgave is een visie klimaatadaptatie vastgesteld en een Omgevingsprogramma klimaatadaptatie 2023-2026. Zie voor meer informatie [hier](#).

2.3.4 Samenwerkingsverbanden

Netwerk Water & Klimaat

Netwerk Water & Klimaat (NWK) is een samenwerkingsverband tussen het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, de veertien Utrechtse gemeenten in het beheergebied van dit waterschap, de provincie Utrecht, en de Veligheidsregio. Men werkt samen aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van de bebouwde omgeving en het regionale buitengebied. En ook aan een doelmatiger en efficiëntere (afval)waterketen. NWK heeft regionaal (afval)waterketenbeleid opgesteld en een Regionale AdaptatieStrategie met bijbehorend uitvoeringsprogramma en actieplan. NWK fungeert tevens als een werkregio van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

3 Maatregelen 2023

In dit hoofdstuk worden de nieuwe maatregelen voor 2023 en de gemaakte werkafspraken benoemd. Bij de maatregelen is steeds aangegeven wie verantwoordelijk is voor de financiën. Met deze uitvoeringsnota wordt geen nieuw budget aangevraagd. Voor de uitvoering van onderstaande maatregelen is al geld gereserveerd in de lopende budgetten van de organisaties en uitvoering geschiedt met bestaande formatie.

3.1 Maatregelen

3.1.1 Nieuwe inlaten Watertuin Rijnhuizen

De wijk Rijnhuizen wordt momenteel getransformeerd naar een woonwijk. Onderdeel van de gebiedsontwikkeling is een Watertuin, gelegen langs de beoogde ecologische verbindingszone in het gebied. Ten behoeve van de waterkwaliteit zijn drie nieuwe inlaten noodzakelijk om het water te kunnen laten doorstromen wanneer dit nodig is.

Type maatregel: Uitvoering

Gebied/locatie: Rijnhuizen

Doel: Verbetering waterkwaliteit en beleving

Resultaat: Goede doorstroming water

Financiën: **Gemeente € 75.000,-** (gebiedsexploitatie Mooi Rijnhuizen);
Waterschap € 75.000,- (impulsregeling water in de leefomgeving)

3.1.2 Baggeren watergangen in park Oudegein

In de loop der jaren vormt zich een dikke sliblaag op de bodem van waterlopen, bijvoorbeeld door bladafval van bomen. In de keur van het waterschap is een zogenaamde onderhoudsdiepte opgenomen voor watergangen, met als doel om de doorstroming van het watersysteem te garanderen. Dat zorgt voor 'droge voeten'.

Conform het gemeentelijke 'Baggerplan Nieuwegein 2014-2028' dient de gemeente in de periode 2022-2024 een deel van de watergangen in park Oudegein te baggeren.

Type maatregel: Uitvoering

Gebied/locatie: Park Oudegein

Doel: Voldoende doorstroming van het watersysteem.

Resultaat: Voldoen aan doorstroomprofiel van de keur

Financiën: **Gemeente € 408.000,-** (exploitatie taakveld 430 - riolering)

3.1.3 Uitvoer maatregelen Meerjarenplan waterkwaliteit

Het college heeft onlangs het meerjarenplan waterkwaliteit vastgesteld met daarin maatregelen voor de planperiode vanaf 2024 (RIS 2023-183). Voor het jaar 2023 heeft het waterschap onze gemeente een subsidie toegekend om ook alvast dit jaar maatregelen van het meerjarenplan uit te voeren. De maatregelen worden op korte termijn in samenspraak met het waterschap geselecteerd.

Type maatregel: Uitvoering

Gebied/locatie: Nader te bepalen

Doel: Voorkomen knelpunten zoals kroos, blauwalg en botulisme

Resultaat: Goede waterkwaliteit

Financiën: **Gemeente € 50.000,-** (exploitatie taakveld 430 - riolering)
Waterschap € 50.000,- (impulsregeling water in de leefomgeving)

3.2 Kansen en werkafspraken

Iedere vier weken vindt er een regulier werkoverleg plaats tussen de gemeente en het waterschap. Uit deze werkoverleggen komen ook praktische werkafspraken ter verbetering van de waterhuishouding of waterkwaliteit. Deze werkafspraken staan hieronder.

Beleving en doorstroming watersysteem

Nieuwegein heeft relatief veel en lange duikers welke helemaal onder water liggen. Dit heeft een negatief effect op de doorstroming en daardoor ook op de waterkwaliteit.

Werkafpraak: bij onderhoud en renovatie van deze zogenaamde 'verdrinken' duikers wordt er zoveel mogelijk naar gestreefd om deze hoger te leggen, zodat een deel boven de waterlijn uitsteekt.

Bestuurlijke dekking voor maatregelen of plannen

Voor plannen of maatregelen waarmee investeringen gemoeid zijn blijkt later toch weer geen geld te zijn.

Werkafpraak: zowel gemeente als waterschap zorgt ervoor dat alvorens een maatregel of plan wordt vastgesteld hiervoor voldoende budget is geregeld in de programmabegrotingen. Hierover wordt actief gecommuniceerd.

Betrekken HDSR bij planvorming

De waterbelangen in nieuwe ruimtelijke plannen en besluiten worden momenteel geborgd door de watertoets. Het doel van de watertoets is om in elk afzonderlijk plan, met maatwerk, het waterhuishoudkundige en ruimtelijke beleid goed toe te passen en uit te voeren. Dit houdt bijvoorbeeld in het regelen van watercompensatie in geval van nieuwe bouwplannen of ruimte voor waterberging in bestemmingsplannen.

Werkafpraak: de gemeente betreft in een zo vroeg mogelijk stadium het waterschap bij ruimtelijke plannen, dat wil zeggen in de initiatief fase.

4 Lopende projecten in 2023

Naast de nieuwe maatregelen zijn uiteraard ook de lopende projecten van belang voor de waterhuishouding in onze gemeente. Hieronder vindt u een korte beschrijving van deze projecten, in zoverre deze geen onderdeel uitmaken van het gemeentelijk rioleringsplan 2019-2023 of Omgevingsprogramma klimaatadaptatie 2023-2026.

4.1 Uitvoeringsprogramma waterwinningen

Voor de oppervlaktewaterwinning van Waternet (C. Biemond) is een apart zesjaarlijks uitvoeringsprogramma opgesteld met maatregelen. Het nieuwe programma voor 2022- 2027 is gereed en de nieuwe samenwerkingsovereenkomst is ondertekent door alle partijen, waaronder onze gemeente. Voor de twee grondwaterwinningen van Vitens aan het Hooglandse Jaagpad te Nieuwegein en in Tull en 't Waal ligt de bescherming minder kritisch en is geen apart uitvoeringsprogramma opgesteld. Voor deze winningen zijn generieke maatregelen opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Drinkwater provincie Utrecht 2021-2027.

4.2 Klimaatbestendige wateraanvoer

Bij een lage rivierafvoer gecombineerd met een periode van droogte kan verzilting tot aan het inlaatpunt van Gouda optreden. De tuinders in het Westland hebben hier last van. In deze situatie wordt zoet water bovenstrooms ingenomen. Een van de aanvoerroutes loopt via de Gekanaliseerde Hollandse IJssel (GHIJ) door Nieuwegein, waarvan de Doorslag deel uitmaakt. De toekomstige waterbehoefte zal nog verder toenemen als gevolg van klimaatverandering en regionale ontwikkelingen. Deze nieuwe opgave wordt de KWA+ genoemd, **de zogenaamde 'Klimaatbestendige Wateraanvoer'**. Om de extra capaciteit over de Gekanaliseerde Hollandse IJssel mogelijk te maken worden hier een aantal maatregelen genomen worden.

4.3 Meerjarenprogramma maatregelen waterkwaliteit

Voor het verbeteren van de waterkwaliteit heeft de gemeente samen met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden een meerjarenprogramma opgesteld (RIS 2023-183). Dat maakt het makkelijker om jaarlijks maatregelen te selecteren voor **de 'impulsregeling water in de leefomgeving' van het waterschap**. Het programma dient tevens als basis voor afspraken met het waterschap voor een meerjarige financiering. Onder andere de volgende knelpunten zijn in beeld gebracht: inlaat en doorstroming, verzonken duikers, kroos, nutriëntenrijkdom water en bodem, baggerdieptes, schaduwligging, data van de ecoscans en het citizen science project. Met behulp van de ecologische sleutelfactoren (ESF's) van STOWA is een prioritering vastgesteld.

4.4 Water en de energietransitie

De energietransitie is, naast een klimaatbestendige inrichting van de stad, een van de grote maatschappelijke uitdagingen voor de komende jaren. Eén van de lastigste opgaven daarbij is de klimaatbeheersing van de gebouwde omgeving zonder aardgas. Thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) of uit het afvalwater (TEA, riothermie) zijn in een aantal situaties aantrekkelijke, maar nog weinig bekende alternatieven. De kansen hiervoor maken geen onderdeel uit van de jaarplannen Water, maar worden verkend in het traject van de energietransitie. We zetten hierbij

ook in op bewaken van de waterkwaliteit en drinkwatervoorraden, ook in relatie tot de toenemende drukte in de ondergrond (bodemenegiesystemen, aardwarmte).

4.5 Onderzoek door bewoners

Sinds 2020 neemt onze gemeente deel aan het Citizen Science project **'Samen meten' van het waterschap**. Hierin bemonsteren bewoners maandelijks de waterkwaliteit van een watergang. Ook in 2023 hebben bewoners van Nieuwegein zich opgegeven voor deelname aan het project. Zie voor meer uitleg [hier](#).

4.6 Gezamenlijk baggeren en maaibeheer watergangen

Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en de gemeente hebben een samenwerkingsovereenkomst vastgesteld voor het gezamenlijk baggeren en maaien van de primaire en tertiaire watergangen. Door het onderhoud aan de watergangen aan te besteden in één bestek, met één regievoerder en één aannemer worden de werkzaamheden tegen zo laag mogelijk kosten uitgevoerd op de meest efficiënte en eenduidige wijze, en met zo min mogelijk overlast in de wijken. Het baggeren van de watergangen in park Oudegein maakt overigens geen deel uit van deze overeenkomst.

4.7 Van VGS naar GS

In de oude dorpskernen bevindt zich een gemengd stelsel voor de riolering. In de overige wijken is een verbeterd gescheiden stelsel (VGS) aangelegd. Dit houdt in dat de zogenaamde **'first-flush'** van het hemelwater (dat mogelijk verontreinigd is) naar de rioolwaterzuivering wordt gevoerd en het hemelwater dat daarna valt overstort op het oppervlaktewater. We voeren hiervoor een meerjarige proef uit met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden in de wijk Galecop. Daarmee kunnen de voor- en nadelen van het ombouwen van VGS naar een volledig gescheiden stelsel (GS) in beeld gebracht worden. De verwachting is dat het volledig afkoppelen van het regenwater van het vuilwatersysteem bij extreme buien minder kans geeft op wateroverlast op straat vanuit de riolering. De effecten op de waterkwaliteit worden gemonitord.

4.8 Water circulair City

Een consortium van partijen heeft in een Topsector Kennis en Innovatieproject (TKI-project) onder leiding van KWR Water Research een voorlopig ontwerp opgesteld voor een circulair watersysteem in City west. Het TKI-project is in 2022 afgerond. Het college heeft vervolgens besloten om door te gaan met de verdere uitwerking van het concept. In samenwerking met het waterschap en drinkwaterbedrijf Vitens. Als tussenstap wordt **in 2023 door de adviesburo's Sweco en TAUW** een routekaart opgesteld voor uitwerking van een circulair watersysteem tot Definitief Ontwerp (DO). Vervolgens is het na de zomer aan het college om te besluiten een DO voor te leggen aan de raad.